

Sanasto, luku 13

Sanastoa alalukuun 13.1

demokratia eli kansanvalta. Kansalaiset saavat vaikuttaa asioista päättämiseen esimerkiksi äänestämällä

jaetaan → jakaa

jaettiin → jakaa

jakaa (1) tässä yhteydessä: laittaa osiin niin, että jokainen maa saa jonkin osan

jakautua (1) mennä pienempiin osiin. Jos esimerkiksi jokin ”jakautui kahtia” se tarkoittaa, että se meni kahteen osaan.

jakautui → jakautua

juutalainen juutalaiseen uskontoon kuuluva

juutalaisia → juutalainen

kansallissosialismi eli natsismi Adolf Hitlerin puolueen aate, osa fasismia eli aatetta, jossa erittäin kansallismielinen aate, joka kannatti muun muassa vahvaa johtajaa, joka päättää kaikista asioista.

kansandemokratia (yhdyssana: kansa + demokratia) Demokratia tarkoittaa kansanvaltaa. Kansalaiset saavat vaikuttaa asioista päättämiseen esimerkiksi äänestämällä. Nimi, jota Neuvostoliitto käytti sosialistisesta järjestelmästä.

kehittyi → kehittyä

kehittyä (1) muuttua tai tulla joksikin. Esimerkiksi ”koulu kehittyi” tarkoittaa, että koulu muuttuu.

Yleensä ”kehittyä” tarkoittaa, että tulee paremmaksi tai nykyaikaisemmaksi.

kehitysvammainen (yhdyssana: kehitys + vammainen) ihminen, jonka äly on kehittynyt heikosti. Kehitysvammaisen ihmisen on hankalaa ymmärtää tai oppia uusia asioita. Kehitysvamma voi olla ihmisellä jo, kun hän syntyy, tai tulla esimerkiksi lapsena sairauden tai onnettomuuden vuoksi.

kehitysvammaisia → kehitysvammainen

keskitysleireillä → keskitysleiri

keskitysleiri (yhdyssana: keskittäminen + leiri) vankilan tapainen paikka, johon kerätään ihmisiä, joista esimerkiksi maan johtaja ei pidä.

kommunismi eli sosialismi aate, jossa kaikki omistetaan yhdessä ja kaikille jaetaan yhtä paljon

kommunismia → kommunismi

levittää (verbityyppi 1) viedä jotakin moneen paikkaan. Esimerkiksi ”levittää tietoa” tarkoittaa, että antaa tai vie tietoa mahdollisimman monelle

leviäminen (verbi levitä, verbityyppi 4, aina heikko aste) tässä yhteydessä: joku tai jokin menee uusille alueille. Esimerkiksi ”maito levisi pitkin pöytää” tarkoittaa, että maito kaatui ja koko pöydän päällä oli maitoa.

leviämisen → leviäminen

liittoutuneet toinen ryhmä eli osapuoli toisessa maailmansodassa

liittoutuneiden → liittoutuneet

miehittää (1) jos jonkun maan sotilaat tulevat alueelle ja ottavat sen itselleen, he miehittävät alueen

miehitysvyöhyke (yhdyssana: miehitys + vyöhyke) alue, joka on jonkun tietyn maan miehittäjä eli siellä on tietyn maan sotilaita

miehitysvyöhykkeisiin → miehitysvyöhyke

muuri usein kivistä tehty aita, ikään kuin seinä

muurin → muuri

Kuva: LoboStudioHamburg/Pixabay

natsi kansallissosialismin kannattaja, Aadolff Hitlerin kansallissosialistisen puolueen jäsen.

natsit → natsi

oli miehittänyt → miehittää

olosuhde tilanne, se millaiset olot on. Esimerkiksi ”huonot sääolosuhteet” tarkoittaa, että sää on huono.

olosuhteet → olosuhde

pakotettiin → pakottaa

pakottaa (1) tässä yhteydessä: määrätä joku tekemään jotakin esimerkiksi väkivallalla tai uhkailemalla

piikkilangalla → piikkilanka

piikkilanka (yhdyssana: piikki + lanka)

Kuva: gisoft / Pixabay

metallinen lanka, jossa on piikkejä. Piikkilankaa käytetään esimerkiksi aidoissa.

raaka-aine aine, jota tarvitaan jonkin asian tai esineen tekemiseen. Esimerkiksi puu on paperin raaka-aine.

raaka-aineita → raaka-aine

rikoksista ihmisyyttä vastaan → rikos ihmisyyttä vastaan

rikos ihmisyyttä vastaan rikos, jossa esimerkiksi tapetaan, kidutetaan tai otetaan orjiksi isoja määriä ihmisiä. Rikos, joka tehdään todella isolle määrälle ihmisiä. Esimerkiksi kansanmurha eli todella ison osan murhaaminen jostakin kansasta on rikos ihmisyyttä vastaan.

romaneja → romanit

romanit ihmisryhmä, vähemmistö, joka on kotoisin Intiasta. Romaneja asuu ympäri maailmaa.

saartaa (1) mennä jonkin ympärille tai laittaa esimerkiksi sotilaita jonkin paikan tai ihmisten ympärille niin, että ihmiset eivät pääse ulos tai kukaan ei pääse sisään

saarto se, että jokin paikka on saarrettu, eli sinne ei pääse sisään eikä sieltä pääse ulos

saartoi → saartaa

siirtymään → siirtyä

siirtyä (1) tässä yhteydessä: muuttaa, muuttua

sijoitettiin → sijoittaa

sijoittaa (1) tässä yhteydessä: panna, asettaa johonkin paikkaan

sosialistinen järjestelmä järjestelmä, eli systeemi, jossa eletään sosialismin (eli kommunismin) aatteen mukaan. Sosialistisessa järjestelmässä ihmisillä ei esimerkiksi ole omaa omaisuutta eli omaa rahaa tai tavaroita.

sosialistiseen järjestelmään → sosialistinen järjestelmä

sotarikollinen (yhdyssana: sota + rikollinen) sellainen, joka on tehnyt sotarikoksen eli on rikkonut sopimuksia, jotka koskevat sotaa

sotarikolliset → sotarikollinen

sotilasmahti (yhdyssana: sotilas + mahti) maa, jolla on paljon valtaa, koska sillä on todella iso armeija eli paljon sotilaita ja aseita

symboli merkki, joka kuvaa jotakin asiaa. Esimerkiksi sydän on usein rakkauden symboli.

syntyi → syntyä

syntyä (1) tässä yhteydessä: tulla, tapahtua tai muodostua

syytettiin → syyttää

syyttää (1) tässä yhteydessä: sanoa tai väittää, että joku on tehnyt jotakin tai on syyllinen johonkin

taistelu tappeleminen toista maata vastaan, usein osa sotaa

taisteluita → taistelu

tuomita (5) ilmoittaa, että joku on syyllinen ja / tai määrätä rangaistus teosta

tuomitaan → tuomita

vaikutusvallan → vaikutusvalta

vaikutusvalta (yhdyssana: vaikuttaminen + valta) se, että pystyy vaikuttamaan moniin asioihin, ihmisiin tai maihin. Jos ihmisellä on paljon vaikutusvaltaa, hän pystyy vaikuttamaan moniin asioihin.

valtio on useimmiten sama asia kuin maa, esimerkiksi ”Suomen valtio”

valtioksi → valtio

voittajavalta (yhdyssana: voittaja + valta) maa, joka on voittanut sodan

voittajavaltojen → voittajavalta

välttää (1) kiertää, väistää, pysyä erossa jostakin. Esimerkiksi ”vältin flunssan” tarkoittaa, että ei saanut flunssaa.

vältyttiin → välttää